

גליון זה תננדב ע"י פ.ב.ש.ה.
לע"נ בעל החזון יחזקאל
להצלחה בכ"ע וכל מילי
דמיטב

תולדות תשפ"ג גליון קלא שנה ד

מליצי יושר

זרע שמשון

רבי שמשון היים
ב"ר נחמן מייכאל נחמני זצ"ל
הבטיח למי שילמוד בספריו:
תשלומי חן וחסד ושלמא רבא
מן שמיא ועיניכם תראנה בנים
ובני בנים כשתילי ויתם סביב
לשולחנכם, חכמים ונבונים
ובתים מלאים כל טוב, גם עושר
גם כבוד לא יסופו מזרעכם וכו',
בני חיי ומחוני טב.

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ. וכ"כ הגה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין ז"ל: הבטיח הגאון שיעשה
טובה לכל המשתדלים והמסייעים
בהוצאת חיבוריו לאור, וכן היה באמת.
שעשה טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורגשטיין זצ"ל:
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למגן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להגה"ק מקוה"גלוב עה"ת
עמוד רמ"ב) וכ"כ השם משמואל:
ובטח יהיה למליץ יושר
למיימינים בה

ילקוט סופר

רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמוד או יפרסם דבריו
אני אטיב עמכם להמליץ טוב בעדם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איה מזמורי תהלים
ג"כ אשתחוה גם אני לפני שומע
קול בכיות עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפילתי עמכם
לשוב להם כל הימים

לב העברי

רבי עקיבא יוסף
ב"ר יחיאל שלעזינגר זצ"ל
כתב בצוואתו
בקשתי שטוחה שישתדלו
להדפיס ספרים שלי, ואני
תפילה להש"ת, צעק לבי אל ה'
בין בחיי בעוה"ז, ובעוה"ב אם
יהיה בנוחי, אקוה שלא להיות
כפוי טובה ח"ו, ובעולם האמת
אקוה כי לא יבשו בי תומכי.

אתון דאורייתא

רבי יוסף
ב"ר יהודה ענגיל זצ"ל
העיד חתנו הגאון רבי יצחק
מנחם מארגנשטערן זצ"ל
בהספדו
רבינו בטרם עלה השמימה
הבטיח כל מי שייסייע בהדפסת
החיבורים שלו יהיה לו למליץ
יושר בעולם העליון

בן לאשרי

רבי יצחק ב"ר אשר
אנשיל הוברמן הרב
מרעננה זצ"ל כתב בספרו:
הנני מוסר מודעה שהחלטתי להתפלל
בלי נזר בכל יום על כל אלה שיעייש
בספרי, ויגידו בשמי דברי תורה
לאחרים שיושעו מכל צרה
שצריכים ישועה בעוה"ז ובעוה"ב.
וכל הלומד בספרי זוכה ליר"ש,
הצלחה בכל טוב, בזה ובבא,
וסגולה גדולה בבית לכל הדברים.

חזון יחזקאל

רבי יחזקאל ב"ר מרדכי
זלמן אברמסקי זצ"ל:
הנ"ר שלום אייזן זצ"ל בעת
הספרו בשעת הלוייה הכריז:
נצטווית מאת רבינו זצ"ל לפרסם,
שהבטיח שימליץ טוב לכל מי
שילמוד בספריו, וכן ימליץ טוב
לכל מי שיפיץ את חידושי תורתו.
(רבבות אפרים אר"ח ח"ב עמוד
רמ"ח, מלך ביפ"ז פרק מ"ב).

די שטערקסטע סגולה פאר אלע פראבלעמען

פארוואס האב איך פראבלעמען אין שטוב? פארוואס גייט מיך אזוי שווער מיט פרנסה? פארוואס האב איך צער גידול בנים?
פארוואס קען די דאקטער מיך נישט העלפען? פארוואס האב איך נישט קיין מזל?

ווייל די מקטריגים לאזען נישט אז מיינע תפילות זאלען נתקבל ווערען

וואס איז די עצה? זיך איינקויפען מליצי יושר!

זייט מקיים די צוואה פון די זרע שמשון, פלאצקע גאון, אבני נזר, ילקוט סופר, לב העברי, רבי יוסף ענגיל, רעננה רב,
און ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל, וואס האבען מבטיח געווען צו זיין מליצי יושר

פאר ווער עס וועט פארשפרייטען אדער לערנען זייערע ספרים.

לע"נ הרה"ק המקובל המלוב"ן ר' רפאל ב"ר אברהם ריס זי"ע

ואלה תולדות יצחק בן אברהם. וברש"י: יעקב ועשו האמורים בפרשה. וכבר נתקשו בזה דמאי קמ"ל, הלא הכתוב אומר מיד שנולדו ליצחק יעקב ועשו. ועוד קשה הצורך לומר "ואלה תולדות יצחק בן אברהם", וכי עד עכשיו לא ידענו שיצחק היה בנו של אברהם. ונראה דמבואר בספרים דהטעם שנולד ליצחק ורבקה, אחד צדיק ואחד רשע, היינו משום דיצחק היה צדיק בן צדיק, ורבקה היתה בת רשע. אבל קשה על זה דא"כ הא"ך אברהם ושרה הולידו את יצחק, והרי שניהם לא היו בני צדיקים, שהרי תרח והרן היו עובדי ע"ז, וא"כ כמו שלאברהם ושרה נולד בן צדיק, כך גם היה יכול להיוולד ליצחק ורבקה ב' בנים צדיקים.

אלא נראה הטעם שהוצרך שיוולד ליצחק ורבקה יחד עם יעקב גם עשו, עפ"י מה שנראה לבאר הטעם שבאו הברכות ליעקב במרמה ובקושי ובאופן שרצה יצחק לבדך את עשו, ויעקב בשביל לזכות בברכות היה צריך לגנוב אותם, דהיינו משום שלא רצה הקב"ה שיבואו הברכות ליעקב בשלוה והשקט, כדי שלא יהנה כל כך מעוה"ז, ויוכל לזכות לעוה"ב, לכך גלגל הקב"ה את המעשים שיעקב וזרעו לא יהיה להם הנאה מהברכות, אלא ביחד עם דאגה ובמורא ובשנאתו של עשו. וזה הטעם שנולדו עשו ביחד עם יעקב, כדי שיתגרו ביניהם ולא יהיה שלום והשקט ליעקב, וכדי שיתקיים הבחירה שבחר אברהם אבינו לבני יעקב כמבואר במדרשים ששאל אותו הקב"ה אם בוחר בגיהנום או בגלויות, ואברהם בירר את הגלויות. וזה מה שהדגישה תורה "אלה תולדות יצחק בן אברהם", להודיע לנו מדוע נולד ליצחק את עשו, שהטעם הוא היות ויצחק הוא בנו של אברהם, ואברהם בירר את הגלויות, ממילא יחד עם יעקב היה צריך להיוולד עשו שמתגרה בו תמיד ואינו נותן לו מנוחה והשקט וע"י כך לא יוכל לישב בשלוה בעוה"ז. וזה שכתב רש"י "יעקב ועשו האמורים בפרשה", שכוונתו לומר שמכל מה שהוזכר בפרשה בדברים שהיו בני

יעקב ועשו, היינו הברכות, ומה שהוצרך יעקב לברוח מעשו שרצה להורגו, אנו למדים שיש כאן דבר מכוון שיעקב לא יוכל לחיות בשלוה בעולם, לקיים בחירתו של אברהם ושיוכל לזכות לעוה"ב, וזה גם הטעם שתולדות של יצחק היה אחד צדיק ואחד רשע, ולא משום שרבקה היתה בת רשע, אלא משום מה שאמורים בפרשה. (זרע שמשון אות א').

לע"נ הג"ר שמחה ב"ר יוסף דובער סאלאווייטשיק זצ"ל י"א צ"כ חשוון

ויעתר לו ה'. רש"י פירש: ויעתר לו ה', לו ולא לה, לפי שאינו דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע, לפיכך לו ולא לה, עכ"ל. ויש לדייק על הכפל ברש"י שסיים "לפיכך לו ולא לה". ואפשר לפרש, כי הדרך שהצדיקים מתפעלים יותר מהצטרפות הזולת ממה שמתפעלים בעד עצמן, והנה אחר ששניהם היו באותו צער שלא היה להם בנים, ולפי שהצדיק חושב יותר מעלת חבריו ממעלתו, לכך תולה הזכות בעד חבריו, וא"כ יצחק תלה התפילה בזכות אשתו שראוי שתפקד אותה הצדקת, וכבר אמרו חז"ל (ב"ק צב.) המתפלל על חבריו הוא נענה תחילה, וא"כ ראוי שיצחק יהיה נענה תחילה, כיון שתלה בזכותה שתפקד היא. אלא דלפי"ז נצטרך לומר שרבקה לא

תלתה תפילתה בזכות יצחק שיפקד אותו הצדיק, [דהרי חזינו דויעתר ה' לו ולא לה]. ולזה פירש רש"י שלא תאמר שרבקה לא היתה תולה בזכות יצחק, כי בודאי גם היא תלתה כל הזכות בשביל יצחק שיפקד בבנים, רק לפי שאינו דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע, לפיכך ויעתר ה' לו ולא לה. אבל כדי שלא תאמר שמה גם זה גרם מה שרבקה לא התפללה בזכות יצחק, דהרי ביצחק נאמר "לנוכח אשתו" משמע שתלה תפילתו בה. ולזה חזר ושנה רש"י שאל תבקש סיבה אחרת, רק "לפיכך" לו ולא לה, רק משום שאינו דומה תפילת צדיק וכו', רק "לפיכך" זה, לו ולא לה. (קומץ המנחה פרשת קרח).

לע"נ הג"ר בונם זאב ב"ר צבי זצ"ל בעל תרומת זהב, י"א צ"כ חשוון

הלעיטני נא. המנוחה השלימה שיש בשבת, באה מן העמל שקודם לכן בימי החול במלחמת היצה"ר, דע"ז באה המנוחה ביום השבת, אך אם ישמע ליצה"ר, אל יחשוב שאח"כ תבוא לו מנוחה ממנו שלא יטרידהו עוד, דאדרבה, על זה אמרו חז"ל (סנהדרין קז.) "משביעו רעב, ומרעיבו שבע". ובה יש לפרש פירש"י על דברי עשיו "הלעיטני נא", וז"ל: אפתח פי ושפוך הרבה לתוכה, כמו ששינינו אין, אובסין את הגמל, אבל מלעיטין אותו, עכ"ל. ולכאורה הוא מחוסר הבנה, הלא עשיו היה מראה את עצמו כצדיק, ועליו אמרו חז"ל (ב"ר פס"ה אות א') "כירסמנה חזיר מיער" - זה עשיו שפושט טלפיו ומראה שהוא טהור. וא"כ איך יעשה דבר כזה שהכל יראו

בשורה טובה להמסייעים להוצאת הגליון

נוסעים אנחנו אי"ה לפקוד הציונים של הרה"ק מפלאצק בווארשא, ואבני נזר בסאכאטשוב, וילקוט סופר בפאקש, והגה"צ ר' יוסף ענגיל בויען, והגה"צ ר' עקיבא יוסף שלזינגר בהר הזיתים, ובעל ה**בן לאשרי** ובעל החזון **יחזקאל** בהר המנוחות

להזכיר המסייעים להוצאת הגליון, ולבקש מהם

עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו!

gilyonmy@gmail.com 732-510-0560

תולדות הבן לאשרי ז"ע

לפני עשרות שנים נחטף מטוס באוגנדה על ידי מחבלים שאיימו להשמיד את המטוס על אנשיו אשר בתוכו כשבעים איש, המתח בעולם כולו היה רב, אחד האברכים נכנס אז אל רבנו הבן לאשרי ז"ע לבקש בעד קרוביו שהיו על המטוס החטוף, ענהו רבנו נחרצות אין כל סיבה לדאגה, כעבור ימים מספר כשאיימו המחבלים שבעוד מספר שעות הם יבצעו את זממם, נסע הלה בבהלה שוב אל רבנו, תמה רבנו על פשר דאגתו, ושוב אמר שאין מקום לדאגה, וכפי הידוע שבנסים גדולים ניצלו כל אנשי המטוס.

לאחר מספר ימים כשדיבר אחד ממקורביו של רבנו עמו על המטוס החטוף, אמר לו רבנו: באותו מוצאי שבת בכיתי זמן רב בשעת קידוש לבנה כשאמרתי "תפול עליהם אימתה ופחד". אחד מתושבי רעננה מספר, שבאותו מוצאי שבת עבר באקראי ליד ביתו של הצדיק, וראה אותו באמצע ברכת הלבנה מתגלגל על הקוצים שבחצר וצועק ובוכה בתפילה נוראה, כשלתע הוא קם ונעמד על רגליו ומוחה את כפיו הקדושות בשירה וזימרה ושמחה רבה מאד, רק למחרת כשהתפרסם בכלי התקשורת על הפעולה המוצלחת באוגנדה, שהרי הכל נשמר בסוד צבאי עד שהסתיימה הפעולה והגיעו ניצולי המטוס לארץ, התברר שעיינו הקדושות צופיות למרחוק, ובדיקו בזמן באותה שעה של זעקתו בתפילה ותחינה בברכת הלבנה, היא היתה הזמן והשעה של פעולת הצלה של חטופי המטוס באוגנדה.

עובי חומרו והגסות שבו, וכי עד כל כך הוא בעל תאוה לאכילה.

אך עפ"י הג"ל יובן היטב, דעשיו היה אומר "הלעיטני נא", היינו למלאות תאוותו תיכף לבל יטרידהו עוד היצה"ר ותהיה לו מנוחה ממנו, ועל ידי זה היה מראה עצמו כטהור. אך באמת אין זו עצה כלל, כמאמר חז"ל (שבת קה:) דהשובר כלי בחמתו בשבת לא חשיב מתקן אצל יצרו, מפני שהיום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך. (נאות הדשא ח"א עמוד צ').

גמר מלאכה ברשות הקדש פטר מתר"מ.

תנן בחלה (פ"ג מ"ד), דגמר מלאכה ברשות הקדש פטר מתרומות ומעשרות, והיינו אם הקדיש תבואה עד שלא נגמרה מלאכתה וגמרה הגזבר, ואח"כ פדה אותה, פטורה, שבשעת חובתה - והיינו בשעת מירוח שהוא גמר מלאכתה - היתה פטורה.

והקשה האבני נזר (יר"ד סימן תכ"ה), דהא אין המירוח מיקרי "שעת חובתה", שהרי אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית, וא"כ מן הדין שלא יפטור ההקדש אלא אם ראה פני הבית ברשות ההקדש. וז"ל: צריך להבין הא דמירוח הקדש או מירוח גוי פטורה, ומפרש במשנה הטעם משום דבשעת חובתה היתה פטורה, והא אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית,

וא"כ אף מירוח ברשות הקדש, אין זה שעת חובתה עד שיראה פני הבית. וכי תימא דמיירי שראה פני הבית ג"כ בעודה הקדש, יקשה במירוח גוי, דהא בעינן שיראה פני הבית, וזירת גוי לאו שמיה דירה וכו', ולכן לא חשיב ראה פני הבית, וא"כ עוד לא היה שעת חובתה.

אך י"ל כיון דלא נקבעה למעשר אלא במירוח וראיית פני הבית, הוה ליה מירוח וראיית פני הבית שני דברים המתירין, וכיון דחד מינייהו היו ברשות גוי, לא מיקבעא למעשר באיך לחוד.

לע"נ הג"ר שלום שכנא ב"ר יוסף זצ"ל מלובלין י"א צ"כ א' כסלו

וירח את ריח בגדיו. איתא במדרש (פס"ה ל"ב): נכנסה עמו גן עדן. ויש לפרש הכוונה, דהנה הו יעקב והו עשו רצו לקבל הברכות - ברכת עוה"ז, רק הכונה נשתנה בין יעקב לעשו, יעקב רצה ברכת עוה"ז כדי שיוכל עיד"ז להשלים נפשו ולעסוק בתורת ה' בלי שום עיכוב ולא יהיה מוטרד בטירדות עוה"ז, ועל דרך שכתב הרמב"ם (בפיה"מ פרק חלק בסנהדרין) דהיעודים הנכתבים בתורה אינן עיקר השכר, רק הסרת המונעים, כי אי אפשר לו לאדם לעשות המצוות כשהוא חולה ורעב או צמא, ובשעת מלחמה ומצור, ולכן יעד הבורא שישורו כל הענינים ושיהיו בריאים ושקטים עד שיזכו לחיי עוה"ב, כדי שעיד"ז יוכלו לקיים מצוות, ע"כ. והכי נמי היה כוונת יעקב להסיר המונעים, אמנם עשו נתכוון לברכות כדי שיהיה לו שפע בעוה"ז שיוכל למלאות תאוותו ולהוסיף ברשתו. וזה כוונת המדרש, דכשנכנס יעקב לקבל הברכות, נכנסה עמו גן עדן, היינו שהיה לו הכוונה שיוכל לעבוד ה' כלבבו ויזכה לגן עדן לחיי נצחי.

לע"נ בעלת הנסים שרה לאה ב"ר שלמה פיש י"א צ"כ חשוון

גשה נא ואמשך בני. אמר יצחק אין דרך עשו להיות שם שמים שגור בפיו. וקשה דהא יצחק חשבו לעשו שהוא צדיק. ונראה, דמצינו

א ברם בתוס' אנשי שם (פאה פ"ד מ"ח, וכן בתורת הארץ פ"ב הערה ה') כתב דאין הפטור תלוי אלא במירוח, דכן מורה לשון המשנה יע"ש.

למכון מליצי יושר

אלפי תודות על עריכת הגליון, לומד אני בעיון הגליון כל שבוע במתינות ובישוב הדעת, ולאחרונה מצב הבריאות שלי השתפר הרבה, ובטח זה בזכות מליצי יושר שרפי מעלה האלו.

אבל רצייתי לשאול מדוע אתם מביאים רק מעט מזעיר מהספר בן לאשרי, סו"ס ספרי "בן לאשרי" זה ג' כרכים עבים, מדוע לא להביא יותר מדבריו, ובפרט שבעל הבן לאשרי זי"ע לא השאיר אחריו זש"ק ל"ע, ומה שהבטיח זה ממש נדיר מאוד, שמסר מודעה שיתפלל בכל יום על אלה שלומדים את דברי תורתו. כמדומה לי שמה שהבטיח הבן לאשרי, אף אחד לא הבטיח. נא להביא יותר קטעים מספרו.

תודה עוד הפעם על הכל

יעקב ישעי' מאליק - קריית בעש"ט

תגובת המערכת

קשה למצוא בספרי "בן לאשרי" קטע השווה לכל נפש, הרבה קטעים הם ע"פ סוד, גם כמה קטעים ארוכים הרבה. אמנם מי שדעתו יפה, ילמוד הספר בעצמו, ולפום צערא אגרא.

בצדיקים הראשונים שלא אמרו על מעשיהם תמיד "בעזרת השי"ת", או "כאשר חנני ה'" וכדומה, ורק האחרונים התנהגו כן להזכיר שם שמים על כל מעשיהם. וכי אפשר שהאחרונים עדיפא יותר מהראשונים. אך באמת להיפך הוא, הראשונים תמיד הם היו דבוקים בה', וא"כ מה הרבותא להזכיר דזה בעזר ה', דמה קמ"ל, דאיזה דבר אינו מה? וכמו שאמרו בירושלמי (שקלים פ"ב ה"ה): וכי כל דיבור ודיבור שהיה יהושע יושב ודורש היה אומר "כך אמר משה"? אלא יהושע יושב ודורש ויודעין הכל שהתורה של משה היא, ע"כ. ואילו האחרונים אשר אצלם ישנן שעות שאינם דבוקים ממש בה', לכן הם צריכין לייחד מעשיהם לשם שמים. ויצחק חשב שעשו הוא צדיק גדול כל כך בנעלם, והוא דבוק בה' תמיד, ולכן אין דרכו להיות שם שמים שגור ביו.

אם לוקח יעקב אשה מבנות חת וגו' למה לי חיים. כאן רמז לגזרת ת"ח ר"ל, כי אז היה בירור גדול כנודע, וברורים נקראו "בנות" כנודע, וזה שאמרה רבקה דלמה לי חיים מגזירת ת"ח, וזה "מבנות חת", מביוריים של שנת ת"ח, ותיבת "ברור" בגימטריא "ת"ח". ירחם ה' ויאמר די לכל צרות ישראל ויחוש לגאלינו לקבצינו ברחמים רבים כמאמרו בב"א.

[אך לפי מה שכתבו האחרונים דמעות ישיבת ארץ ישראל אינו מצוה חיובית רק מצוה קיומית², לק"מ, דרך למצוה חיובית צריך להפסיק לימודו, ולא למצוה קיומית. כדכתבו התוס' (ברכות לז: ד"ה אמר), וז"ל: כן היה מנהגו של רבינו דוד ממיץ ללבן במים את פירורי הפת בלילה כדי לאוכלו בשחר בלא ברכת המזון כדי שלא יצטרך לבטל תלמודו יותר מדי, עכ"ל. והיינו כיון דהמצוה של ברכת המזון הוא "מצוה קיומית", דאין צריך להביא עצמו לידי חיוב, [אלא אם אכל כבר אז חייב לברך], ומצוה קיומית אינו דוחה מצות תלמוד תורה].³

ותירץ הגר"י ענגיל (גליוני הש"ס ע"ז שם), וז"ל: טעמא דמותר משום דרחמנא שריא, דדרשו חז"ל (עירובין נה.) מאי דכתיב (דברים ל"ב): "לא בשמים היא ולא מעבר לים היא", לא בשמים היא, שאם בשמים היא אתה צריך לעלות אחריה, ואם מעבר לים היא אתה צריך לעבור אחריה, ע"כ. ודוחק לומר דליושבי חו"ל לחוד הוא דקאמר רחמנא, וגם לשון "מעבר לים" מורה על זה, דהים הוא גבול ארץ ישראל, וקאמר דצריכין לעבור אליה והיינו לצאת מארץ ישראל לחו"ל, וע' בשאלות (פ' תולדות): ואם מעבר לים היא צריך אתה לעבור אחריה, מכאן לת"ח שיש לו רב במדינת הים שצריך לילך אחריו, ע"כ. וע' רש"י (גיטין ב.) דחז"ל קרוי "מדינת הים" והרי מפורש כדברינו⁴.

לע"נ הג"ה צבי"ר אברהם בנימין זצ"ל י"א צ"א כסלו

יקרבו ימי אבל אבי ואהרנה את יעקב אחי. יש לדקדק למה לא אמר בקיצור "ימות אבי". עוד קשה לפי מה שביארנו הפסוק להלן (לז:לב) "הכתונת בנך גו' ויכירה ויאמר כתונת בני וגו' טרוף טורף יוסף", דהכונה

לע"נ אדמו"ר מפלצאבינא הרה"ק ר' משה מרדכי ב"ר אברהם יהושע העשיל זצ"ל י"א צ"כ כ"ד חשוון

עקב אשר שמע אברהם בקולי. אמרו חז"ל (יומא כח:) על פסוק זה, דקיים אברהם אבינו כל התורה כולה עד שלא ניתנה, ואפילו עירובי תבשילין. וכבר תמחו על זה מדוע נקט עירובי תבשילין דייקא.

אך הענין הוא, דמדרבנן צרכי שבת אינם נעשים ביו"ט, וצריך לעירוב תבשילין, אף דהשבת קדוש טפי ואינו בזיון ליו"ט שמכין לשבת, היינו משום דהיו"ט הוא עתה, ואילו השבת יבוא רק למחר, לכן מה שהוא עתה, חשיב מקודש טפי ממה שיהיה למחר. וכמבואר בתוס' (מנחות מט. ד"ה תדיר) שכתבו "אותו שזמנו עכשיו מקרי מקודש". ולכן מה שאברהם אבינו קיים כל התורה עד שלא ניתנה עדיין לעוה"ז, אין זה חידוש כל כך, דקיימה מפאת היותה למעלה, דהא התורה קדמה לעולם, דמדריגת אברהם הגיע למעלה למעלה, ושם הרי כבר היה התורה, כיון דקדמה לעולם. אך התורה שלמעלה שקדמה לעולם, הרי היא למעלה מהזמן, נמצא דלא שייך שם כלל המושג של היום ומחר, ושוב בעצמותו הרי השבת מקודש טפי מיו"ט, וא"צ עירובי תבשילין, אבל אעפ"כ עשה גם עירובי תבשילין מפאת שישאל יעשו כן בעתיד, ולכן נקטו חז"ל דוקא עירובי תבשילין, דזה חידוש ורבותא יותר מכל שאר דבר, ודו"ק היטב מאד. (ואצרות יוסף דרשות דף י"ב).

לצאת מארץ לחו"ל ללמוד תורה. אמרו בע"ז (דף יג.): מעשה ביוסף הכהן שהלך אחר רבו לצידן ללמוד תורה. והקשו האחרונים, דהא הדן הוא דמצות תלמוד תורה נדחית מפני שאר מצות, דאם אי אפשר לעשות המצוה אלא אם יבטל מתלמוד תורה, צריך להפסיק לימודו ולקיים המצוה, וא"כ קשה מדוע הותר לו להתבטל ממצות ישיבת ארץ ישראל ולצאת לחו"ל כדי ללמוד תורה. ואין לומר דמותר כיון דיכול לקיים מצות ישיבת ארץ ישראל אח"כ כשיחזור לארץ, ואין זו מצוה עוברת, דסו"ס בזמן שנמצא בחו"ל אינו מקיים המצוה, ושפיר מיקרי "מצוה עוברת".

ב מדברי הרמב"ן (בהשגותיו לספר המצות שכתב העשין ד') משמע דזה "מצוה חיובית", שכתב: היא מצות עשה לדורות **מתחייב** כל יחיד ממנו. הרי דהמצוה של ישיבה בארץ ישראל הוא "מצוה חיובית", כמו תפילין ולולב, דכל אחד מחויב לקיים מצוה זו. אבל השל"ה (שער האותיות אות הק"ף, קדושת האכילה) כתב דזה "מצוה קיומית", דאינו מחויב בזה, רק אם יושב בארץ ישראל הוא מקיים מצוה. וז"ל: כל הנוסע לארץ הקדושה, נוסע בשביל לקדש את עצמו, ולקיים המצוה אשר שמה, כענין שאמרו בסוטה (דף יד.) דרש רבי שמלאי מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לארץ ישראל, וכי לאכול מפריה הוא צריך כו', אלא לקיים המצות התלויות בארץ. והענין, כי ראוי לאדם להביא את עצמו לידי חיוב מצוה, כדי לקיימה, **"אלע"פ שאין מחויב בה"** יביא עצמו לידי חיוב. ומי שאינו עושה כן, לפעמים נענש, בעת שהדן שלמעלה מתוח, עכ"ל. הרי דסובר דזה רק "מצוה קיומית". וז"ל: וכ"כ דאבני נור (ו"ד סימן תנ"ד אות ס"ב, ד"ה אות ד') דזה רק "מצוה קיומית", וז"ל: כל מה שאמרנו מענין ישיבת ארץ ישראל, היינו שאם עלה מקיים אח"כ ביישבתה מצוה השקולה כנגד כל המצות, אבל אין חיוב לעלות. ומ"מ נראה שהעלייה לארץ ישראל היא כמו הלוש בגד בת ד' כנפות כדי שיתחייב בציצית, ואם אינו לובש בעירן ריתחא ענשינו, עכ"ל. וז"ל באגרת קודש (למהרש"ב, ח"ד עמוד ק"צ), וז"ל: וכי אפשר לומר על רובא דישאל שבח"ל ובהם כמה צדיקים וגדולים שעוברים עבירה ח"ו, דבדואי דאף אם ישיבת ארץ ישראל הוא מ"ע מה"ת, אין לומר דכשאינו עולה עושה עבירה ח"ו, כי אינו מצות עשה שהזמן גרמא שמחויב לקיימו, רק כשעולה מקיים מצות עשה, עכ"ל.

וכ"כ באגרות משה (אה"ע ח"א סימן ק"ב ד"ה ובדבר שאלתך) דזה "מצוה קיומית", וז"ל: פשוט בזמן הזה (משמע מלשוננו דרך בזמן הזה אין זה מצוה חיובית, וצ"ע החילוק) אין זה מצוה חיובית שעל הגוף, דא"כ היה ממילא נמצא שאסור לדור בחו"ל משום שעובר על עשה, כמו מי שילבש בגד של ד' כנפות בלא ציצית שיש איסור ללבוש כדי שלא יעבור על עשה דציצית, ולא הוזכר איסור אלא על הדר בא"י שאסור לצאת ע"מ לשכח בחו"ל, וג"כ זה ודאי אינו איסור לאו, דרך ליושבי ארץ ישראל יש איסור שאסרו חכמים, אבל מצד העשה אינה חיובית אלא כשדר שם מקיים מצוה.

ג וז"כ בכתר תורה (דף ה:) דמצוה קיומית אינו דוחה מצות תלמוד תורה, וז"ל: לכן אחי אל תמול עליו ולא תשמע לו ליצר הרע להפסיק מללמוד אפ"י רגע אחד ולחפש מצות, וזה לך הכלל כל מצוה שזמנה קבוע ושעתה עוברת זה לא צותה התורה לסור ממנה או לבטלה, וכן כל מצוה שזמנה לידך או מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים ג"כ אין אתה בן חורין להבטל ממנה, אבל לחפש מצות [שאינו מחויב] ולהניח תלמוד תורה, אין לך מצוה בתורה החשובה ממנה, ואפילו המצות שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז והקרן קיימת לו לעולם הבא וכי"א צריך לבטל מן התורה ולחפש מצות. ד ומדבריו חזינו דאין זה היתר גרידא לצאת לחו"ל, רק חובה לילך אחר רבו לעבר לים ללמוד תורה.

תולדות של בעל החזון יחזקאל ז"ע

טרם שנשלח רבינו החזון יחזקאל ע"י הרוסים לסיביר, הרהר רבינו החזון יחזקאל הרבה במה שקרה לו, ומדוע דנו אותו מן השמים בכל הרעות אשר באו עליו, שהרי אמרו חז"ל אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן גוזרין עליו מלמעלה, חזר רבינו במחשבתו על כל ההוראות שהורה בתור רב, ועל כל התשובות שהשיב בהלכה, ועל כל פסקי הדין שהוציא מתחת ידו, עד שגמר בליבו שכל הגזירות והעוניים שבאו עליו היו מפני שתי תשובות בהלכה, האחת בענין גט, והשניה בדיני מקואות, וחשש שנאו לא הורה כהלכה. כאשר שוחרר רבינו והגיע לווילנא, נפגש עם הג"ר חיים עוזר, וסיפר לו מההורווי שמפני שתי התשובות האלה עברו עליו כל התלאות והרעות, אלא שהג"ר חיים עוזר ביטל את חששותיו, וענה לו שבענין הגט אף הוא פסק כן להלכה ממש, ובענין המקואות פלפל עמו והוכיח לו שטוב והגון פסק להלכה. (פרקי חיים עמוד כ"ג).

הוא, דמי ששונא לחבירו, אינו יכול להזכיר שמו. וזהו שאמר יעקב לבניו: כשאתם אומרים לי "כתונת בנך", בלי הזכרת שמו, ו"טורף טורף" השם "יוסף" מפיכם, זה סימן ד'חיה רעה" והיינו יהודה שנמשל לאריה, הרגו - "אכלתה", וכמו שפירש"י להלן (מט:ט) עה"פ "מטרף בני עליה". ולפ"ז יש לדקדק על עשו שבגורל משטמתו קראו "יעקב", וגם קראו "אחי".

ויש לומר דתורתנו הק' מלמדת אותנו שנדע ונכיר השקר של עשו ובניו בכל הדורות, דאף שבאיזו מדינות מקרבים אותנו כביכול בגלוי, אבל בקרבם ישימו ארבעם. והכי פירושו "וישטם עשו את יעקב" בלבו תמיד, כדברי רשב"י (ספרי בהעלותך ס"ט) הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב, אבל זה רק בלבו, ולא בגלוי. וממשיך הפסוק דזה משום "על הברכה אשר ברכו אבי", והיינו הברכה אשר בירך יעקב לעשו ד'והיה כאשר תרד ופרקת עולך", ולכן מקרב בגלוי את בני ישראל כדי שירדו

ויתרחקו ח"ו מדרך תורתנו הק', ואז "יקרבו ימי אבל אבי" שיתאבל על שנתרחקו בני ישראל מעבודת ה', "ואהרגה את יעקב" במה שאקרב אותו אלי בגלוי כמו שנהוג אחוה בין שני אחים, וזה "אחי", דעל ידי ההתקרבות אז "ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם", ויתקיים "ופרקת עולו מעל צואריך". וכשנודע הדבר לרבקה כי עצת עשו להסתיר המשטמה בלבו, יעצה את יעקב שיברח אצל לבן אחיה, ויהיה אצלו רועה, דנסיון העוני קל מנסיון העושר, ויוכל לקיים תורתנו הק' ומצותיה, וממילא יקויים בו מה שאמרו (אבות פ"ד מט) כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר. וזהו שאמר יעקב למלאכיו להגיד לעשו "עם לבן" הייתי טפל ועני, "גרת" ותר"ג מצותי שמרתי מעוני, ועתה הגיע הזמן שיהא לנו ולכל בני ישראל כל טוב לקיים התורה מעושר.

בהנאה, אינו נעשה דמים לדבר אחר לפדות בו דבר האסור שיהא האיסור נתפס בו, ויהיה תמורתו בתורת דמיו, עכ"ל.

והנה נחלקו הראשונים אי מהני פדיון לר' אליעזר בשאר איסורי הנאה שנתערבו: דעת הר"ן ובעה"מ (שם), והר"ש (ערלה פ"ג מ"ז ד"ה כולו ידלקו), דדוקא בעבודה זרה מהני פדיון ולא בשאר איסורי הנאה. אבל דעת הרשב"ם (הביאו הר"ן), דאף בשאר איסורי הנאה מהני פדיון, וכן דעת הרמב"ן (ד"ה ומכאן נלמוד), והריטב"א (ד"ה גמרא).

וע' ברמב"ן וריטב"א דהסברא חלק בין עבודה זרה לאיסורי הנאה, כיון דעבודה זרה תופסת את דמיה, לכן כשמולך הנאה לים המלח נראה כפודה את גוף האיסור, אבל בשאר איסורי הנאה שאין תופסין את דמיהם לא מהני פדיון, ואף דהעבודה זרה עצמה לעולם באיסורא קיימא ואינה ניתרת בפדיון, מ"מ הכא סגי בהכי כיון דאין איסורו אלא מדרבנן.

וכתב בחזון יחזקאל וז"ל: האמת תורה דרכה דהא דאמר ר' אליעזר יולך הנאה לים המלח, משום גדר פדיון נגעו בה, דנראה כאילו פדה את האיסור ונתפס פדיונו והולך את האיסור לים המלח, ומהאי טעמא מחלקים הרבה ראשונים בין איסורי עבודה זרה לשאר איסורי הנאה, וסוברים דכי אמר ר' אליעזר יולך הנאה לים המלח היינו דוקא גבי עבודה זרה שתופסת את דמיה, וכשמולך הנאה לים המלח כאילו מולך האיסור וכו', ומהאי טעמא דכיון שכל היתרו של ר' אליעזר בהולכת הנאה לים המלח הוה משום גדר פדיון, הכריע במחנה אפרים (הלכות מאכלות אסורות פט"ז הלכה כ') כמאן דאמר שיוולך דמי אותה הפת לים המלח, ולא סגי בהולכת הנאת דמי עצים, דהוי עתה דבר שאין בו ממש, ודבר שאין בו ממש לית ביה פדיון.

בשורה טובה

שוב יצא לאור הספר המבוקש ביותר
חלת לחם על הלכות חלה - ברכת הבית על מסכת חלה
במהדורה מפוארת בתכלית הזיכרון והזיכוי

לע"נ הג"ר נחום ב"ר יעקב ווינפפלד זצ"ל יא"צ ב' כסלו

לך ולזרע אתן את כל הארצות האל, והרביתי את זרע ככוכבי השמים, ונתתי לזרע את כל הארצות האל. לשם מה כפל דבריו על נתינת הארצות? ונראה דאמרו במדרש רבה (פרשה ס"ד): למה נאמר "האל", ולא "האלה", אלא נאמר "האל" לומר דרק מקצתן (ז' עמים) אני נותן לך עכשיו, ואימתי אני נותן לך את השאר (קניי קניזי וקדמוני), לעתיד לבוא, ע"כ. ולפ"ז פירוש הפסוקים הוא כך: "כי לך ולזרע אתן את כל הארצות האל", והיינו ארצות שבעה גוים. אבל לעתיד לבוא כש"הרביתי את זרע ככוכבי השמים", אז "ונתתי לזרע את כל הארצות האל", דאז אוסיף לתת לזרעך על ארץ כנען גם הארצות האלה של קניי קניזי וקדמוני. ולפיכך בפסוק הראשון שמשטעי בנחלת שבעת עמים אשר גם יצחק התנחל שם, נאמר "לך" ולזרעך. אבל בפסוק השני שמשטעי בנחלת שלש ארצות לעתיד לבוא כשירבו ככוכבי השמים לרוב, כתוב רק "ולזרעך" לבד.

אי מהני פדיון באיסורי הנאה. אמרו בע"ז (דף מט.) נטל מן האשירה עצים, העצים אסורה בהנאה, אפה בו את הפת, אסורה הפת בהנאה. ואם הפת נתערבה בפת אחר של היתר - אמרו חכמים דכולן אסורות בהנאה, אבל ר' אליעזר אומר יולך הנאה דמי העצים לים המלח ויבער את דמיהם שם, ונמצא שלא נהנה מהם, ואזי מותר הפת בהנאה. ואמרו לו חכמים לר' אליעזר, דלא מועיל הולכת הנאה לים המלח, כי אין פדיון לעבודה זרה, ולכן הפת נשארת באיסורה.

וכתב החזון יחזקאל (עמ"ס פסחים דף כז.) וז"ל: כיון דמגדר פדיון נגעו בה בתקנתא דר' אליעזר שיוולך הנאה לים המלח, א"כ ליתא לתקנה זו אלא כשנטל דמי היתר ממקום אחר ומוליקם לים המלח, דאז נראה כאילו נפדה האיסור וחל על תמורתו - על ההיתר, אבל הולכת הנאה לים המלח מתוך התערובת עצמה לא מהני, דהא קודם שהולך הנאה לים המלח, הרי התערובת עצמה כולה אסורה בהנאה וכו', דכיון שאותו דבר הוא אסור

חדש ויצא לאור

חדושי רבנו חיים הלוי

על הרמב"ם
עם מורשת הגר"ח

• כרך ראשון •

ירל מחודש כרוספת מביאות. צינים. עינים. מותרות. מקורות ומילואים

מהדורה מושקעת ומורחבת
בעריכת מכון מורשת הגר"ח לאחר
הרבה שנים ביגיעה עצומה

הפנתו לא פדיון תולדות הגר"ח שבת קטנה
התולדות פאנאום אבן-עזר, ותפסת פאנאום
אבן-עזר

מכון מורשת הגר"ח
more.heshagrache@gmail.com

הפצה ראשית:
עם הספר "לענין"

אשר כפי
הפצתו

קטן

ה ו'ע' ברא"ש (סימן ט') שכתב, דכל מה דמהני פדיון היינו דוקא בדבר שאין ממשות האיסור בעין כמו פת ובגד, אבל אם ממשות האיסור בעין, לא מהני פדיון אפי' באיסורי עבודה זרה שתופסים את דמיהם.